DEL I

TVÅ SYSTEM

1

BERÄTTELSENS HUVUDAKTÖRER

För att få en uppfattning om hur din hjärna fungerar i automatiskt läge, betrakta bilden nedan en kort stund.

Figur 1

Det du erfar när du betraktar kvinnans ansikte är en kombination av det vi normalt kallar seende och intuitivt tänkande. Lika säkert och snabbt som du såg att kvinnans hår är svart insåg du att hon är arg. Och det du såg sträckte sig in i framtiden. Du kände att kvinnan stod i begrepp att uttala några väldigt hårda ord, antagligen med stark och gäll röst. En föraning om hur hon skulle agera dök upp

i hjärnan helt automatiskt och utan att du behövde göra något. Du gjorde inget försök att bedöma hennes sinnestillstånd eller förutse vad som skulle hända härnäst och din reaktion på bilden kändes inte som en process du var delaktig i. Allt bara hände, helt enkelt. Detta är ett exempel på snabbt tänkande.

Låt oss nu se på ett problem av annat slag:

17 x 24

Du insåg direkt att det rör sig om ett multiplikationsproblem som du antagligen skulle klara att lösa med papper och penna eller rent av med huvudräkning. Du hade också en vag uppfattning om vad som vore ett rimligt svar. Du skulle omedelbart inse att såväl 12 609 som 123 vore omöjliga alternativ. Utan att ge problemet lite tid och uppmärksamhet skulle du däremot inte säkert kunna hävda att svaret inte är 568. Ekvationens exakta lösning dök inte upp av sig själv, utan du kände att du måste räkna dig fram till den. Om du inte redan har testat exemplet med multiplikationsproblemet bör du göra det nu, i sin helhet eller en del av det.

Det du upplevde när du gick igenom processen steg för steg var ett exempel på långsamt tänkande. Först hämtade du fram ur minnet det kognitiva program för multiplikation som du fick lära dig i skolan och sedan tillämpade du det. Att utföra beräkningen krävde en ansträngning. Du kände att det var svårt att hålla uppgifterna i minnet, att samtidigt ha koll på hur långt du hade kommit och vad slutmålet var och dessutom komma ihåg delresultatet. Processen kan beskrivas som ett mentalt arbete: medvetet, ansträngande och organiserat – en urbild av långsamt tänkande. Beräkningen ägde inte bara rum i ditt intellekt, du använde också kroppen. Dina muskler spändes, ditt blodtryck steg och din hjärtfrekvens ökade. Om någon hade studerat dina ögon medan du löste problemet skulle han eller hon ha märkt att dina pupiller vidgades. Pupillerna drog ihop sig igen till normal storlek så snart du upphörde med uppgiften – för att du antingen hade kommit fram till svaret (som för övrigt är 408) eller gav upp.

TVÅ SYSTEM

Psykologer har i årtionden utforskat de två sätt att tänka som bilden av den arga kvinnan respektive multiplikationsproblemet är exempel på. Många benämningar har föreslagits, men jag har fastnat för dem som lanserades av psykolo-

gerna Keith Stanovich och Richard West och som beskriver intellektet som uppbyggt av två system – System 1 och System 2.

- *System 1* fungerar automatiskt och snabbt, med föga eller ingen ansträngning och utan någon känsla av medveten styrning.

- *System 2* ägnar de ansträngande intellektuella aktiviteter som krävs uppmärksamhet, till exempel komplicerade beräkningar. System 2:s sätt att fungera förknippas ofta med en subjektiv upplevelse av att man har kontroll, gör medvetna val och koncentrerar sig.

Beteckningarna System 1 och System 2 används ofta inom psykologin, men i den här boken går jag längre än de flesta och den kan läsas som ett psykodrama med två huvudaktörer.

När vi tänker på oss själva identifierar vi oss med System 2, det medvetna, resonerande jag, som har övertygelser, gör val och bestämmer vad vi ska tänka på och uträtta. Även om System 2 självt tror att det befinner sig i handlingens centrum är det System 1 som är bokens hjälte. System 1 kan som jag uppfattar det utan ansträngning ge upphov till de intryck och känslor som utgör de främsta källorna till de uttalade övertygelser och medvetna val som förknippas med System 2. De automatiska mekanismerna hos System 1 utvecklar förvånansvärt komplexa tankemönster, men det är bara det långsammare System 2 som kan bygga tankar i ordnade steg. Jag beskriver också fall då System 2 tar befälet och tränger tillbaka de impulser och associationer som genereras av System 1. Min uppmaning till läsaren är att betrakta de båda systemen som aktörer med varsin unik uppsättning förmågor, begränsningar och funktioner.

I stigande komplexitetsordning listas nedan några exempel på automatiska aktiviteter som hör till System 1:

- Avgöra om ett föremål befinner sig på närmare avstånd än ett annat.
- Uppfatta varifrån ett plötsligt ljud kommer.
- Avsluta meningen ”smör och …”
- Göra en ogillande min när någon håller fram en hemsk bild.
- Uppfatta ovänlighet i någons tonfall.
- Ha svaret på frågan 2 + 2 = ?

- Läsa ord på stora reklamskyltar.
- Köra bil på en tom väg.
- Komma på ett starkt drag i schack (förutsatt att man är duktig på det spelet).
- Förstå enkla meningar.
- Inse att formuleringen ”foglig och ordningsam person med sinne för detaljer” syftar på en stereotyp i yrkeslivet.

Alla dessa mentala händelser hör till samma kategori som den arga kvinnan – de uppträder automatiskt och kräver föga eller ingen ansträngning. De förmågor som är knutna till System 1 är medfödda och av det slag vi delar med andra djur. Vi är födda att uppfatta världen omkring oss, känna igen föremål, rikta uppmärksamheten, undvika förluster och vara rädda för spindlar. Andra mentala aktiviteter snabbas upp och blir automatiska genom långvarig träning. System 1 har inlärda associationsbanor mellan tankar (Frankrikes huvudstad?): och det rymmer inlärda färdigheter som att läsa och förstå nyanser i sociala situationer. En del färdigheter, som att komma på starka schackdrag, förvärvas bara av verkliga specialister. Andra däremot är allmänt förekommande. För att se likheten mellan en personlighetsbeskrivning och en stereotyp från yrkeslivet krävs breda kunskaper i både språket och kulturen, vilket de flesta av oss har. Kunskapen lagras i minnet och hämtas automatiskt och utan ansträngning.

Flera av de mentala handlingarna i listan är helt ofrivilliga. Man kan inte undgå att begripa enkla meningar på sitt eget språk eller att vända sig mot ett starkt överraskande ljud. Inte heller kan man undgå att veta att 2 + 2 = 4 eller att tänka på Paris när Frankrikes huvudstad förs på tal. Andra aktiviteter, som att tugga, kan styras medvetet men fungerar i allmänhet med autopiloten inkopplad. Den mekanism som styr uppmärksamheten är gemensam för båda systemen. Att vända sig mot ett starkt ljud hör vanligen till System 1, vilket omedelbart mobiliserar den medvetna uppmärksamheten hos System 2. Man kan möjligtvis välja att inte vända sig mot en röst som fäller en högljudd och sårande kommentar i en folkmassa, men även om man inte vrider på huvudet riktas uppmärksamheten ändå dit, åtminstone för ett ögonblick. Uppmärksamheten kan däremot styras bort från ett oönskat fokus, i första hand genom att man fokuserar på ett annat mål.

Till System 2 hör starkt varierande verksamheter som har en sak gemensamt:

de kräver uppmärksamhet och avbryts när uppmärksamheten avtar. Här följer några exempel:

- Ta plats i startblocken inför ett sprinterlopp.
- Rikta uppmärksamheten mot clownerna på en cirkus.
- Koncentrera sig på en viss persons röst i en proppfull och stökig lokal.
- Spana efter en vithårig kvinna.
- Söka i minnet för att identifiera ett oväntat ljud.
- Hålla ett snabbare gångtempo än man är van vid.
- Iaktta sitt eget beteende i en social situation.
- Räkna samtliga förekomster av bokstaven *a* på en sida med text.
- Tala om sitt telefonnummer för någon.
- Parkera på ett trångt utrymme (för de flesta, utom för vana garageparkerare).
- Värdera två olika tvättmaskiners pris och egenskaper.
- Fylla i deklarationsblanketten.
- Kontrollera giltigheten hos ett komplext logiskt resonemang.

I alla de här situationerna måste man ägna uppgiften uppmärksamhet. Man presterar dåligt eller misslyckas helt om man inte är beredd eller om man riktar uppmärksamheten fel. System 2 har viss förmåga att styra System 1 genom att programmera uppmärksamhetens och minnets normalt automatiska funktioner. När du väntar på en släkting på en stimmig järnvägsstation kan du ställa in dig på att leta efter en vithårig kvinna eller en man med skägg och på så sätt öka sannolikheten för att du ska urskilja din släkting på håll. Du kan ställa in minnet att söka efter huvudstäder som börjar på *N* eller efter franska existentialistiska romaner. Och när du hyr en bil på Londonflygplatsen Heathrow lär personalen påminna dig om att ”vi kör på vänster sida av vägen i det här landet”. I samtliga dessa fall uppmanas du göra något som inte faller sig naturligt och du kommer att märka att det krävs en ständig ansträngning för att hålla kvar fokus på aktiviteten.

Uppmärksamheten har ett pris: vi har en begränsad budget för uppmärksamhet som vi kan fördela på olika aktiviteter och om vi försöker överskrida den budgeten är vi dömda att misslyckas. Det är kännetecknande för krävande aktiviteter att de stjäl av varandra, vilket förklarar varför det är svårt eller omöjligt att utföra mer än en sådan åt gången. Man kan inte räkna ut vad 17 x 24 är

samtidigt som man svänger åt vänster i tät trafik (och det är för övrigt inget man bör pröva). Man kan göra flera saker samtidigt, men under förutsättning att de är enkla och triviala. Det är förmodligen tryggt att föra ett samtal med en passagerare medan man kör på en tom motorväg och många föräldrar har upptäckt, kanske till priset av ett dåligt samvete, att de mycket väl kan läsa en saga för sitt barn medan de tänker på annat.

Alla är mer eller mindre medvetna om uppmärksamhetens begränsade kapacitet och vårt sociala beteende tar hänsyn till dessa begränsningar. När exempelvis en bilförare kör om en långtradare på en smal väg slutar vuxna passagerare klokt nog att prata. De inser att det inte är lämpligt att distrahera föraren i det ögonblicket och de antar dessutom att han är tillfälligt döv och inte hör vad de säger.

Intensiv koncentration på en uppgift kan göra oss blinda även för stimuli som normalt fångar vår uppmärksamhet. Det mest dramatiska exemplet gav Christopher Chabris och Daniel Simons i sin bok *The Invisible Gorilla*. De satte samman en kort film som visade två lag som kastade basketbollar mellan sig. Det ena laget hade vita tröjor, det andra svarta. Betraktarna instrueras att räkna antalet passningar i det vita laget och att helt strunta i de svartklädda spelarna. Uppgiften är svår och kräver full koncentration. Halvvägs in i filmen dyker det upp en kvinna klädd i gorilladräkt. Hon rör sig över spelplanen, slår sig för bröstet och går vidare. Gorillan är i bild under nio sekunder. Tusentals personer har sett filmen och omkring hälften av dem märker inget ovanligt. Det är räkneuppgiften – och framför allt uppmaningen att helt bortse från det ena laget – som orsakar blindheten. Ser man filmen utan att ha fått denna uppgift missar man inte gorillan. Att se och orientera är automatiska funktioner hos System 1, men de är beroende av att viss uppmärksamhet riktas mot det väsentliga stimulit. Författarna påpekar att den mest uppseendeväckande insikten av undersökningen är att resultaten betraktas som så överraskande. Och de betraktare som inte ser gorillan är först helt säkra på att den inte fanns där – de kan inte begripa att de skulle ha missat en så frapperande detalj. Gorillastudien illustrerar två viktiga egenskaper hos intellektet: vi kan vara blinda för det uppenbara, men vi är också blinda för vår egen blindhet.

RESUMÉ

Samarbetet mellan de båda systemen är ett återkommande tema i boken och en kort resumé är på sin plats. I den historia jag tänker berätta är både System 1 och

2 aktiva hela tiden när vi är vakna. System 1 kör automatiskt och System 2 är normalt i ett bekvämt viloläge där bara en bråkdel av dess kapacitet tas i anspråk. System 1 genererar kontinuerligt förslag som System 2 överväger: intryck, intuitioner, avsikter och känslor. Om System 2 godkänner förslagen finner vi att intryck och intuitioner förvandlas till övertygelser och att impulser förvandlas till viljehandlingar. När allt flyter på, vilket det gör nästan jämt, antar System 2 förslagen från System 1 med inga eller få förändringar. För det mesta litar man på sina intryck och handlar efter lustens ingivelse, vilket är i sin ordning – för det mesta.

När System 1 stöter på problem ber det System 2 om en mer detaljerad och specifik bearbetning så att det aktuella problemet kan lösas. System 2 aktiveras när det uppkommer en fråga som System 1 inte har något svar på, vilket antagligen hände dig när du ställdes inför multiplikationsuppgiften 17 x 24. Man kan också känna att uppmärksamheten stegras när man blir överraskad. System 2 aktiveras när medvetandet registrerar en händelse som strider mot den bild av världen som System 1 upprätthåller. I den världen hoppar inte lampor, skäller inte katter och springer inte gorillor över basketbollplaner. Gorillaexperimentet visar att det krävs viss uppmärksamhet för att det överraskande stimulit ska upptäckas. Överraskningen aktiverar och riktar din uppmärksamhet: du tittar stint och söker i minnet efter en berättelse som gör den överraskande händelsen begriplig. System 2 svarar också för den kontinuerliga övervakningen av ditt eget beteende – den kontroll som ser till att du är fortsatt artig när du är arg och uppmärksam när du kör bil på natten. System 2 mobiliseras när det upptäcker att du är på väg att begå ett misstag av något slag. Erinra dig något tillfälle när du höll på att häva ur dig en sårande kommentar och notera hur du fick ansträngа dig för att återta kontrollen. Sammantaget gäller att det mesta du (ditt System 2) tänker och gör har sitt ursprung i System 1, men System 2 tar över när det blir för besvärligt och får normalt sista ordet.

Arbetsfördelningen mellan System 1 och System 2 är mycket effektiv: den minimerar ansträngningen och optimerar prestationen. Upplägget fungerar för det mesta oklanderligt eftersom System 1 brukar vara mycket bra på det det gör: dess modeller av snarlika situationer är precisa, dess förutsägelser på kort sikt är för det mesta också precisa och dess första reaktioner på utmaningar kommer snabbt och är oftast rimliga. Men System 1 tyngs tyvärr av olika sorters snedvridningar, systematiska fel som återkommer under vissa omständigheter. Som vi ska se besvarar det ibland en lättare fråga än den ursprungliga, och det begri-

per sig föga på logik och statistik. En annan begränsning hos System 1 är att det inte kan stängas av. Om man sitter framför en skärm och får se ett ord på ett språk man behärskar kommer man att läsa det – såvida ens uppmärksamhet inte är helt koncentrerad på något annat.

KONFLIKT

I Figur 2 visas en variant av ett klassiskt experiment som skapar en konflikt mellan de båda systemen. Gör gärna övningen innan du läser vidare.

Din första uppgift är att läsa var och en av spalterna uppifrån och ned och för vart och ett av orden ange om det är skrivet med stora eller små bokstäver. När du är klar med den första uppgiften, läs spalterna en gång till uppifrån och ned, men denna gång ska du för vart och ett av orden säga (eller viska för dig själv) om det står till vänster eller till höger om mitten.

VÄNSTER		stora	
	vänster	små	
höger			SMÅ
HÖGER		stora	
	HÖGER	STORA	
	vänster		små
VÄNSTER			SMÅ
	höger		stora

Figur 2

Du lyckades nästan säkert säga rätt ord i båda övningarna, och du märkte säkert att några moment i var och en av dem var mycket lättare än andra. När du skulle identifiera stora och små bokstäver var den vänstra spalten lätt, medan den högra spalten tvingade dig att sänka tempot och kanske stanna på orden. När du skulle ange ordens placering var det den vänstra spalten som var den svåra, medan den högra var mycket lättare.

Övningarna aktiverar System 2, eftersom du normalt inte säger ”stora/små”

eller ”höger/vänster” när du skummar igenom en spalt med ord. Något du gjorde för att lyckas med uppgiften var att programmera minnet så att de aktuella orden (*stora* och *små* i den första övningen) låg ”på tungan”. Prioriteringen av de utvalda orden hjälpte dig att motstå frestelsen att utläsa andra ord när du gick igenom den första spalten. Men med den andra spalten var det annorlunda, för den innehöll ord som du var inställd på att säga och som du inte bara kunde koppla bort. I de flesta fall svarade du rätt, men det var ansträngande att hålla tillbaka det konkurrerande svaret, vilket gjorde att läsningen gick långsammare. Du upplevde en konflikt mellan en uppgift som du hade föresatt dig att utföra och ett automatiskt svar som kolliderade med den.

Konflikter mellan en automatisk reaktion och en föresats att kontrollera samma reaktion är vanliga i det dagliga livet. Vi har alla upplevt hur svårt det är att låta bli att stirra på lustigt klädda personer vid ett angränsande bord på en restaurang. Vi vet också hur besvärligt det är att med blotta viljan koncentrera sig på en trist bok och finna att man hela tiden kommer tillbaka till det ställe där man tappade tråden. I trakter med stränga vintrar minns många bilförare hur de tappat kontrollen över sitt fordon i halkan och kämpat för att följa de instruktioner som strider mot den intuitiva reaktionen: ”Styr i sladdens riktning och trampa för allt i världen inte på bromsen!” Och varenda människa vet vad som krävs för att *inte* be någon dra åt helvete i en upprörd situation. En av uppgifterna för System 2 är att tygla System 1:s impulser. Med andra ord är det System 2 som svarar för vår självbehärskning.

VILLOR

För att få en uppfattning om hur självständigt System 1 är och inse skillnaden mellan intryck och övertygelser, studera noga Figur 3.

Bilden är helt odramatisk: två vågräta linjer med olika längd och med fenor i ändarna som pekar åt olika håll. Den nedre linjen är uppenbart längre än den övre. Det är något alla ser och vi tror helt naturligt det vi ser. Om du redan har sett bilden någon annanstans vet du att det rör sig om den berömda Müller-Lyer-villan. Som du enkelt kan konstatera med hjälp av en linjal är de vågräta linjerna faktiskt lika långa.

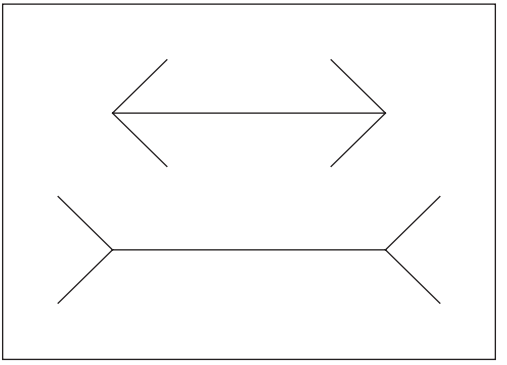

Figur 3

Nu när du har mätt linjerna har du – ditt System 2, alltså det medvetande du kallar ”jag” – en ny övertygelse: du *vet* att linjerna är lika långa. Om jag ställde frågan igen om linjernas längd skulle du säga att du vet svaret. Men fortfarande *ser* den undre linjen längre ut. Du har valt att lita på mätningen, men du kan inte hindra System 1 från att göra sitt jobb: du kan inte bestämma dig för att tycka att linjerna är lika långa trots att du vet att de är det. För att stå emot illusionen finns bara en sak du kan göra: du måste lära dig att ifrågasätta hur du uppfattar linjer när det sitter fenor på dem. För att kunna använda den regeln måste du känna igen det bedrägliga mönstret och erinra dig vad du vet om det. Om du kan det kommer du aldrig mer att bli lurad av Müller-Lyer-villan. Men du kommer även fortsättningsvis att tycka att den ena linjen är längre än den andra.

Det finns även andra villor än synvillor. Ett exempel är tankevillor, det vi kallar kognitiva illusioner. Som doktorand tog jag några kurser i psykoterapins konst och vetenskap. På en av föreläsningarna delade vår lärare med sig av ett stycke klinisk erfarenhet. Så här sade han: ”Ni kommer då och då att råka ut för patienter som drar oroväckande historier om alla misstag som begåtts i tidigare terapier. Inte en enda av alla de psykiatriker som personen träffat har lyckats ge honom rätt behandling. Patienten beskriver klarsynt hur hans terapeuter missuppfattat honom, men också att han ser att du är annorlunda. Och du känner likadant, du är övertygad om att du förstår honom och är säker på att du kan hjälpa honom.” I det ögonblicket höjde min lärare rösten och sade: ”Ta er aldrig någonsin an en sådan patient! Be honom att lämna rummet. Han är sannolikt psykopat och ni har ingen chans att hjälpa honom.”

Många år senare insåg jag att det som läraren hade varnat oss för var psykopaters tjuskraft och den ledande auktoriteten på psykopatins område bekräftade att det var ett gott råd vår lärare hade gett oss. Det ligger nära till hands att likna denna situation vid Müller-Lyer-villan. Det vi fick lära oss var inte hur vi skulle känna för patienten ifråga. Vår lärare tog för givet att vi inte skulle kunna styra den sympati vi kände för patienten; den skulle komma ur System 1. Vi fick inte heller lära oss att akta oss för att hysa känslor för våra patienter. Det vi fick lära oss var att en stark bindning till en patient med många misslyckade behandlingar bakom sig är ett varningstecken – liksom fenor på parallella linjer. Det är en villa – en kognitiv illusion – och jag (System 2) fick lära mig att känna igen den och att inte tro på den eller handla utifrån den.

Den vanligaste frågan jag får på temat kognitiva illusioner är ifall de kan övervinnas. Av de här exemplen att döma ska vi dock inte hoppas på för mycket. Eftersom System 1 fungerar automatiskt och inte kan stängas av med blotta viljan är det ofta svårt att förhindra misstag hos det intuitiva tänkandet. Snedvridningar kan inte alltid undvikas, eftersom System 2 inte nödvändigtvis uppmärksammar misstaget. Även om felsignaler föreligger kan felen bara förebyggas med hjälp av System 2:s ökade kontroll och ansträngning. I det dagliga livet är kontinuerlig vaksamhet inte alltid att föredra och framför allt är det opraktiskt. Att ständigt ifrågasätta sitt eget tänkande skulle bli oerhört tröttsamt och System 2 är alldeles för långsamt och ineffektivt för att kunna ersätta System 1 vid rutinmässiga beslut. Det bästa vi kan åstadkomma är en kompromiss: att lära oss känna igen situationer där misstag ofta begås och att anstränga oss för att undvika misstag när mycket står på spel. Utgångspunkten för den här boken är att det är lättare att upptäcka andras misstag än våra egna.

ANVÄNDBARA ROLLFIGURER

Du har uppmanats att tänka på de båda systemen som aktörer i intellektet, var och en med sin personlighet, sina förmågor och begränsningar. Jag kommer ofta att formulera mig i meningar där de båda systemen är subjekt, som ”System 2 beräknar produkter”.

Ett sådant språk anses syndigt i de yrkeskretsar jag rör mig, eftersom det ger sken av att man förklarar en persons tankar och handlingar med små människors tankar och handlingar inuti personens huvud. Grammatiskt sett liknar

meningen om System 2 utsagan att ”Betjänten stjäl handkassan”. Mina kolleger skulle hävda att betjäntens handling faktiskt förklarar hur pengarna försvann, men de ifrågasätter med rätta huruvida meningen om System 2 förklarar hur produkter beräknas. Mitt svar är att den korta aktiva mening som knyter beräkningar till System 2 är tänkt som en beskrivning, inte som en förklaring. Den är meningsfull bara i relation till det du redan vet om System 2. Den är en kortversion av följande utsaga: ”Huvudräkning är en viljestyrd aktivitet som kräver ansträngning. Den ska inte utövas i samband med att man gör en vänstersväng och förknippas med vidgade pupiller och ökad hjärtfrekvens.”

På motsvarande sätt betyder påståendet att ”bilkörning på motorväg under rutinmässiga förhållanden överlåts på System 1” att man styr bilen genom en kurva automatiskt och nästan helt utan ansträngning. Det innebär också att en erfaren förare kan köra på en tom motorväg samtidigt som han för ett samtal. Och slutligen innebär utsagan ”System 2 hindrade James från att reagera idiotiskt på förolämpningen” att James skulle ha reagerat mer aggressivt om hans förmåga till medveten kontroll hade varit nedsatt (till exempel om han hade varit berusad).

System 1 och System 2 är så viktiga för min berättelse att jag måste göra det fullständigt klart att de är påhittade rollfigurer. System 1 och System 2 är inga system i ordets vanliga bemärkelse där olika sidor och delar samverkar. Och man kan inte lokalisera systemen till en viss del av hjärnan. Nu undrar du kanske vad det är för vits med att föra in påhittade rollfigurer med fula namn i en seriös bok. Svaret är att figurerna fungerar väl som beskrivning tack vare att både ditt och mitt intellekt fungerar som de gör. Det är lättare att förstå en mening om den beskriver vad en aktör (System 2) gör än om den beskriver vad något är eller vad det har för egenskaper. Med andra ord är ”System 2” ett bättre subjekt i en mening än ”huvudräkning” är. Intellektet – särskilt System 1 – verkar ha en speciell fallenhet för att konstruera och tolka berättelser om aktiva aktörer med personligheter, vanor och förmågor. Du bildade dig snabbt en åsikt om den tjuvaktige betjänten, du räknar med att han ska bete sig illa även framledes och du kommer att minnas honom ett tag framöver. Samma förhoppning hyser jag när jag väljer att tala om system.

Varför kalla dem System 1 och System 2 i stället för de mer beskrivande ”automatiska systemet” och ”hårt arbetande systemet”? Jo, av ett enkelt skäl: ”automatiska

systemet” tar längre tid att säga än ”System 1” och kräver därför mer utrymme i ditt arbetsminne. Det är inte oväsentligt, för allt som fyller arbetsminnet reducerar tankeförmågan. Du bör se ”System 1” och ”System 2” som smeknamn, som Pelle och Micke, som etiketter på personligheter som du kommer att lära känna medan du läser den här boken. De påhittade systemen gör det lättare att resonera kring bedömningar och val och de gör det lättare för dig att förstå vad jag menar.

PÅ TAL OM SYSTEM 1 OCH SYSTEM 2

”Han hade det intrycket, men en del intryck är villor.”

”Det var ett renodlat System 1-svar. Hon reagerade på hotet långt innan hon var medveten om det.”

”Nu är det ditt System 1 som talar. Sakta ner och låt System 2 ta över.”